

Vážení návštěvníci,

dovolte, abychom Vás přivítali v Národním technickém muzeu v Praze a informovali Vás o nejbližším vývoji muzea.

Historie technického muzea začíná jeho založením v roce 1908. Od svého otevření v roce 1910 sídlilo v provizorních prostorách ve Schwarzenberském paláci v Praze na Hradčanech, posléze v letech 1938–1942 postavilo vlastní budovu, ve které se nyní nacházíte. Rozsáhlé muzejní sbírky obsahují v současné době na šedesát tisíc předmětů, 135 tisíc archiválií a čtvrtmilion knih a dokumentují vývoj vědy a techniky na území českých zemí.

První stálé výstavy (expozice) muzea byly otevřeny dva roky po založení muzea. Veřejnosti byly poprvé zpřístupněny expozice strojírenství, vodárenství, sklářství, letectví, textilního průmyslu, cukrovarnictví, geodézie, dopravy, sociální politiky a ochrany zdraví při práci, elektrotechniky, stavitelství a architektury, polygrafie a fotografie, hornictví a hutnictví. Přestože instalace prvních expozic probíhaly ve značném spěchu, splňovaly dobové požadavky a podle ohlasu v tisku byly příznivě přijaty veřejností. Již v roce 1910 našli návštěvníci v expozicích vystavené jak reálné předměty, tak modely a dvojrozměrné dokumenty.

Muzeum se postupně rozrůstalo a brzy se dostalo do prostorové tísně. Vedení muzea se rozhodlo postavit novou, vlastní budovu na Letné, kde by bylo možno představit mnohem větší počet sbírkových předmětů. Budova byla dokončena roku 1941, byla však záhy obsazena německou okupační správou. Sbírkové předměty ze Schwarzenberského paláce vystěhovány a přesunuty do budovy Invalidovny v Praze-Karlíně. V nevhodných a vlhkých prostorách Invalidovny byly i přesto vybudovány provizorní expozice a otevřeny již na podzim roku 1942.

Po skončení války a uvolnění budovy se sbírky začaly postupně přesouvat na Letnou. Předpokládalo se, že v této moderní budově vzniknou kvalitní moderní expozice. Zejména prostorná hala umožňovala konečně vystavit i rozměrné železniční, silniční i letecké dopravní prostředky. Přes tato očekávání však práce na vybudování nových expozic postupovaly pomalu. Muzeum se navíc muselo vypořádat se značnými prostorovými omezeními, neboť větší část budovy zabraly jiné instituce a pro muzejní účely mohla být v té době využívána sotva třetina budovy.

Po celou dobu od roku 1942 až téměř do současnosti byla budova (jejíž výtvarné, architektonické a urbanistické kvality jsou vyjádřeny jejím zapsáním do ústředního seznamu kulturních památek ČR) pouze provozně udržována a nepodstoupila žádnou výraznější rekonstrukci. Toto zanedbání se nutně odrazilo v jejím postupném fyzickém i funkčním stárnutí, jehož výsledkem je současný nedobrý a nereprezentativní stav.

V období po roce 1989 byly pro činnost muzea postupně uvolněny všechny prostory, dosud využívané jinými institucemi. Vzhledem k jejich neutěšenému a neudržitelnému stavu byla v roce 1995 provedena dílčí rekonstrukce; nezbytnost komplexní rekonstrukce celé budovy muzea poté vedla k předložení investičního záměru na celkovou stavební rekonstrukci v roce 2001. V rámci této stavební obnovy projde postupně téměř celá budova muzea rekonstrukcí, v jejímž rámci dojde především k zásadním změnám stálých expozic a vzniku nových. A právě z důvodů pokračující rekonstrukce budeme bohužel nuceni muzeum 12. září 2006 uzavřít.

Znovuotevření muzea je plánováno k příležitosti stého výročí založení, které muzeum oslaví v červenci 2008. Těšíme se, že se přijdete na nové muzeum opět podívat!

PŘIPRAVUJEME PRO VÁS TYTO NOVÉ EXPOZICE

> KOMUNIKACE

> TECHNIKA V KAŽDODENNÍM ŽIVOTĚ

> ASTRONOMIE

> POLYGRAFIE

> ARCHITEKTURA, STAVITELSTVÍ
A PRŮMYSLOVÝ DESIGN

Komunikace

Základní myšlenkou celé expozice je přiblížit vám pojmy informace, komunikace a komunikační prostředek jako důsledky potřeby vzájemné výměny informací mezi lidmi. Expozice se plánuje na plochu cca 570 m² a měla by být vzhledem do historie, současnosti a nových trendů komunikace mezi námi. Chtěli bychom, abyste si uvědomili, že komunikační prostředky nás nejen stále více obklopují a stávají se naší součástí, ale že je třeba si jich všimnout v souvislostech, právě na pozadí jejich neustálého technického zdokonalování především ve vztahu k jejich vývoji a samotné lidské kultuře, kterou pak zpětně ovlivňují.

Chceme, aby expozice zahrnovala období neelektrického a elektrického přenosu zpráv, přenosu lidského hlasu a s tím spojený vývoj telefonu až po dnešní mobilní komunikaci, informace o kabelových sítích i satelitní komunikaci. Jednu část expozice bychom chtěli věnovat záznamu a reprodukci zvuku a způsobům pořizování zvukových nahrávek. Další bude věnována rozhlasu – tedy vývoji vysílačů a přijímačů – a bezdrátovému i drátovému přenosu zpráv, jejich digitalizaci a příjmem pomocí internetu. Velká část se bude týkat televize a reprodukce televizního obrazu.

Naší snahou je umožnit vám lepší poznání vzájemných vztahů mezi těmito technickými obory a přispět k hlubšímu pochopení jejich přínosu pro rozvoj komunikačních a informačních technik.

Volně na tuto expozici bude navazovat další nově vytvořená expozice Polygrafie – technika pro realizaci tištěných médií.

Stručně popsany záměr nové expozice chceme realizovat prostřednictvím exponátů, které vám představíme v nových, možná dosud netušených souvislostech a budeme se tak pro vás snažit o přispění k dalšímu a hlubšímu poznání této oblasti.

Obohacením expozice řadou interaktivních prvků chceme dát příležitost každému z vás vyzkoušet si a ověřit fyzikální principy, na kterých jsou některé tyto komunikační prostředky založeny. K dispozici budou také dva nové multimediální programy „Akustika“ a „Telekomunikace“ a pracoviště, které vám umožní práci s internetem a seznámí vás s internetovým televizním vysíláním. Pomocí multimediálního programu nahlédnete do depozitářů NTM a uvidíte sbírkové předměty z tohoto oboru, které pro nedostatek prostoru nebylo možné vystavit.

Technika v každodenním životě

Ulehčit a zjednodušit si práci, zpříjemnit a zdokonalit si život je touha člověka po celou dobu jeho existence. To je také hlavní myšlenkou další nové expozice.

Chceme vám v ní představit snahy člověka o vytváření nových strojů, zařízení a pomůcek, v nichž nezastupitelnou roli hraje technika a její technické systémy. Naším cílem je zdůraznit v ní nezměrný význam drobných objevů a vynálezů, dnes běžných pro praktický a pohodlný život, a zároveň naznačit množství úsilí, které je nutné vynaložit při jejich objevování a realizaci.

Ukážeme vám předměty každodenní potřeby, určené nejen k ulehčení práce, ale také k zábavě, s nimiž se setkávali naši předci nebo se s nimi setkáváme nyní my. Pokusíme se také dokázat, že právě drobné vynálezy jsou ty, které mění svět, posunují civilizaci a podněcují vznik celých výrobních a průmyslových odvětví.

Připravovaná expozice zahrnuje mnoho oborů a jednotlivé předměty v ní budou prezentovány prostřednictvím tří pohledů. Ten první představí a srozumitelným způsobem vysvětlí podstatu samotné věci, objevu či nápadu. Druhý pohled se bude věnovat jeho principům a fungování. Třetím pohledem

je současná podoba a využití s upozorněním na možné i nemožné výhody a nevýhody či nebezpečí pro člověka. Doufáme, že některá témata se nám podaří zpracovat tak, aby v sobě skrývala nadsázku a humor, čímž bychom rádi poněkud odlehčili jejich vážnost.

Na vystavených exponátech bude možné pozorovat odraz jednotlivých vývojových etap civilizace a zároveň jejich proměny dané odlišnostmi materiálů a změnami technologických postupů. Bude jistě zajímavé sledovat i s tím související vývoj designu jednotlivých předmětů.

Expozice bude dělena na několik tematických okruhů. Tím prvním je představení pojmů hmota a energie, další okruhy se týkají vývoje techniky, technických systémů a některých důležitých objevů a vynálezů. Zpestřením pak budou hry, kuriozity, absurdity a mnoho si slibujeme od vitríny, která představí některé nápady a vynálezy fiktivního všeueměla Járy Cimrmana.

Astronomie

Pohledem do otevřených dveří kopule, ze kterých je vysunut dalekohled, se setkáte se symbolem expozice věnované astronomii.

Její základ budou tvořit tři originální trojrozměrné předměty (cirkumzenitál, reflexní kruh, astrograf) doplněné o další dvojrozměrné dokumenty. Každá část expozice bude mít místo, na kterém pro vás bude k dispozici demonstrační předmět pro bezprostřední kontakt s ním. Bude vám tak dána příležitost samostatně si vyzkoušet práci astronomů a porozumět základům astronomického měření.

Mimo jiné zde najdete funkční sluneční hodiny, seznámíte se s měřením výšky hvězd Jakubovou holí, budete mít možnost zkusit měřit úhlovou vzdálenost hvězd sextantem a bude vám k dispozici funkční model dalekohledu a planetária. Těmito přístroji a možnostmi jejich praktického využití expozici výrazně oživíme a vneseme do jejího celku dynamiku. Kromě zmíněných exponátů předpokládáme vystavení mnoha dalších předmětů, ať jejich kopií nebo modelů.

Připravujeme pro vás informace o tomto vědním oboru v několika rovinách, a to jak pomocí textových a obrazových informací, tak multimediálními prostředky. Předpokládáme elektronickou prezentaci informací o Sluneční soustavě

a galaxií a také programy spojené s hvězdnou oblohou, kde si budete moci zjistit aktuální pozici oblohy v daném místě a čase nebo aktuální rozmístění planet.

Expozice připomene také nejslavnější epochu české astronomie, vztahující se k období vlády Rudolfa II., a představí významné osobnosti českého i zahraničního astronomického světa, kterými byli Hájek, Brahe, Kepler, Bürgi a Habermel, nebo jejich prostřednictvím některé další, jako byli Galileo Galilei a Giordano Bruno. Část expozice toto období připomene i svým architektonickým řešením v podobě napodobení části ochozu letohrádku Belveder, sousedícího s Pražským Hradem, který byl observatoří Tychona Brahe a Johannese Keplera. Ochoz pro vás bude přístupný a najdete na něm umístěné kopie právě Tychonova kvadrantu a Bürgiho sextantu.

Celá expozice bude zajímavá i z výtvarného pohledu. Předpokládáme, že bude potmělá s imitací hvězd na obloze, laděna do odstínů modré barvy, aby maximálně vytvářela iluzi nočního pozorování. Naopak hodně světla předpokládáme v té její části, v níž budeme demonstrovat pozorování Slunce a princip měření času slunečními hodinami.

Polygrafie

Expozice bude vyprávět velmi poutavý příběh knihtisku, od jeho vynálezu přes techniky, které se v rámci něho rozvinuly, až po současnost, a to nejen v českých zemích, ale i v mezinárodním kontextu.

Chceme, aby vám nabídla poučný a nevšední zážitek, obohacený o doprovodné programy, a aby se svým pojetím stala přitažlivou a atraktivní. Máme zájem, aby pro vás byla provokující, dynamická a umožnila i vaši aktivní účast a prostřednictvím ní pak celkový dojem a prožitek.

Národní technické muzeum je správcem mimořádné sbírky tiskových s polygrafií spojených sázecích strojů. Základ celé expozice budou tvořit mimo jiné také unikáty typu nejstarší zachovalé rotačky v Evropě anebo starého dřevěného tzv. schönfeldského lisu, pocházejícího z Klementina.

V průběhu historie byly české země dějištěm některých zásadních událostí spojených s polygrafií a byly také rodištěm významných osobností tohoto oboru, jejichž přínos bychom vám rádi přiblížili. Chceme tak představit dlouhý a bohatý vývoj tiskařství na našem území, a to od prvotisků až k současným nejmodernějším technikám digitálního zpracování tiskovin.

Expozice by vám měla poskytnout informace o vývoji písma a psacích technik, vynálezu knihtisku a jeho raném období, o přínosu 19. století v rozvoji techniky a jejího dopadu na vývoj nových strojů a tiskařských technik, také o pozdějším období, kdy se polygrafie stává průmyslem, a o dnešních trendech moderního tisku.

Předpokládáme také bohatý doplňkový program expozice například formou organizovaných dělen.

Architektura, stavitelství, průmyslový design

Expozice vám představí to nejlepší ze sbírkových a archívních fondů Národního technického muzea a bude prezentovat dvě poslední století české inženýrské práce, stavitelského umění a architektonické a výtvarné kultury. Naváže tak na historickou expozici umístěnou v dobách počátku muzea ve Schwarzenberském paláci.

Archiv architektury a stavitelství nemá svým rozsahem a kvalitou ve střední Evropě obdobu. Zároveň vytvoříme prostor pro prezentaci vynikající sbírky českého průmyslového designu. Chceme se tak vyrovnat s absencí podobně ucelené expozice zmíněných oborů v České republice. Expozice se stane ojedinělou přehlídkou architektonického a stavitelského umění posledních dvou století a vývoje průmyslové civilizace a tedy hmotné kultury v našich zemích a zároveň bude prostředkem k pochopení evropských souvislostí v těchto oborech.

Hlavním posláním expozice je představit posledních sto padesát let inženýrské práce a architektonického a stavitelského umění v českých zemích a s nimi spojenou tvarovou kulturu. Prostřednictvím autentických trojrozměrných exponátů – dobových architektonických modelů staveb a jejich částí, architektonických plastik a sochařských děl, stavitelských modelů krovů, mostů a vodních staveb, strojů, nástrojů, průmyslových výrobků a předmětů denní potřeby, které byly dosud vystavovány pouze příležitostně – a vybraných dvojrozměrných archívních materiálů – skic, plánů, fotografií, dobových plakátů, obrazů, vzorníků – bude zpřítomněna historie hmotné stavební kultury a představeny nejvýznamnější osobnosti a události všech oborů. Zároveň budou nenásilnou hravou formou vysvětleny základní principy stavění i slohových zákonitostí. V expozici najdete i speciální dětský koutek a cestu expozicí pro nevidomé.

Všechny tři obory (architektura, stavitelství a průmyslový design) se budou v expozici prolínat chronologicky a souběžně v konkrétních stavbách, fenoménech,

konceptích a myšlenkách, a to i s důrazem na technologické a konstrukční systémy a stylová období. Expozice bude tvořena organickými celky, bude interaktivní a statické působení většiny exponátů bude doplněno dynamickými prvky, včetně multimediálního informačního a obrazového prostředí, které budou detailně představovat exponáty především vám, kteří o ně projevíte hlubší zájem.

Takto představené obory architektura, stavitelství a průmyslový design mohou spolu ve vzájemných vazbách a propojeních vzdáleně připomínat prostředí výstav z přelomu 19. a 20. století (Jubilejní výstavu 1891, Výstavu architektury a inženýrství 1898, nebo výstavu Obchodní a živnostenské komory 1908).